

lasztjuk. Ez a sugár visszaverődve a beesési szöggel egyenlő szöget zár be az optikai tengellyel. A szög beállítása kétféle módon történhet. Egyszerűbb megoldásként egy papír szögmérőt ragasztunk a tükör középpontjához és ennek segítségével határozzuk meg a szöget. A léceet gombostűvel átszúrva rögzítjük a táblán. A másik megoldással automatikusan állítható be a visszaverődési szög. Ezt úgy oldjuk meg, hogy a gyertya talpába kellő merevségű drótot erősítünk, amelynek végén egy kis gyűrűt képezünk ki. A gyűrű távolsága az optikai tengelytől ugyanakkora legyen, mint a gyertya felső csúcsának távolsága. Így a rajtuk átvezetett lécek a tengellyel minden helyzetben egyenlő szögeket zárnak be. A gyertya felső csúcsába kis drótygyűrűt helyezünk, és ezen keresztül dugjuk a léceet, amelynek egyik végét a visszavert sugarat jelképező léccel együtt egy kis szeggel a tükör középpontjában rögzítünk. A két léc e pont körül forog. A gyertya csúcsán átvezetett léc olyan hosszú legyen, hogy a legtávolabbi helyzetben is még a kis gyűrűben legyen. A gyertya mozgatásakor a léc csúszik a gyűrűben és az optikai tengellyel különböző nagyságú szögeket zár be. Hasonlóan a visszavert sugár is. A virtuális kép szemléltetéséhez itt is készítsünk megfelelő hosszúságú toldalékokat. Elhelyezésük céljából a középpontból visszavert sugár végére és a másik visszavert sugár végéhez egy-egy kis hüvelyt készítsünk, mint a lencsés modellnél.

Az eszköz használatához különösebb kommentár nem szükséges, hiszen a lencsemodell elkészítése és használata után már könnyen rájövünk működésére és felhasználásának módjára.

Kubinyi Zoltán főiskolai adjunktus

SZEMLE

N. K. KRUPSZKAJA:
AZ ÓVODAI NEVELÉSRŐL

Tankönyvkiadó. Budapest, 1963. 144. l.

A kötet N. K. Krupszkaja a forradalmár és kiváló marxista pedagógus különböző időpontokban és helyeken elhangzott előadásainak jegyzőkönyveit, különböző kiadásokban megjelent kéziratait és vázlatait közli, amelyek az óvodai nevelés kérdéseit érintik.

Az olvasó első pillanatban azt gondolná, hogy az itt közölt nézetek már neveléstörténeti jelentőségűek csupán, hiszen a szovjet pedagógia kezdeti, hősi küzdelmeit, problémáit tartalmazzák. Ez azonban nem egészen így van. Bár Krupszkaja írásai tükrözik azt a gyakran ellentmondásos folyamatot, amelyből a szocialista óvodapedagógia elvei kialakultak, tanulmányai ma sem pusztán történeti értékűek.

A III. óvodai nevelési konferencián elhangzott beszédének azok a mély gondolatai, amelyben a kisgyermekkor élményeinek döntő jelentőségét fejtik ki, s hangsúlyozzák, hogy az ismeretanyag, amelyet a gyermek kicsi korában kap, ne legyen véletlen-

szerű, ma is nagyon időszerűek. A világnézeti nevelés óvodai megalapozása sok problémát okozott a mi óvodáinkban is, s Krupszkaja szovjet óvónőknek adott tanácsai közül sok hasznos a magyar óvodákban is. Bizonyos vonatkozásban az általános iskolai alsó tagozatban, főleg az I. és II. osztályban folyó világnézeti neveléshez is számos jó gondolatot kaphatnak nevelőink Krupszkaja idevontkozó előadásaiából.

Dr. Zsámbéki László

Justné Kéry Hedvig:

AZ ISKOLAI OSZTÁLYKÖZÖSSÉG KIALAKÍTÁSÁRA HATÓ TENYEZŐK

Psichológia a gyakorlatban elnevezésű sorozat 1. köteteként jelent meg a 7 ívnyi terjedelmű tanulmány. A sorozat előre látható célkitűzéséből következően e könyv is közvetlen segítséget kíván nyújtani tudományosan megalapozott adatokkal ahhoz, hogy a nevelő tudatosan alakíthassa a vezetése alatt álló osztályközösséget.

A szerző a gyermeki közösségek fejlődését különböző tényezőkkel hozza okszerű kapcsolatba. Vizsgálatok alapján mutatja ki azt a korrelációt, amely a gyermekek értelmi fejlettségének mindenkori fokát, érzelmi életének színvonala, valamint a közösség struktúrájának és dinamikájának szintje között fennáll.

Az osztályközösség kialakulása, a közösségekben működő összetartó és szét húzó erő igen nagyszámú tényezőtől függ. Az értelmi fejlettség csupán alapkövetelmény, amire a csoport szerkezetileg felépül. Az osztályközösség sajátos feladatainak — tehát elsősorban csoportfeladatainak — megoldása tudatosságot igényel. A spontán, ösztönzerű megoldások nélkülözlik a csoport tagjainak folyamatos együttműködését, a tervezést és önellenőrzést. Mindezekhez pedig a csoport tagjainak belátása, érzelmi tevékenysége szükséges.

Az ösztöretartozás megértésével együtt jelenkezik a közösségekben elfoglalt helyzet, szerep felismerése, a közösséghez való alkalmazkodásra törekvés. Ez már a közösség tagjainak egymáshoz való érzelmi kapcsolódását is feltételezi. Az osztály tagjainak érzelmi megnyilvánulásai alakítják ki azt a légkört, hangulatot, amely fokozatosan uralkodóvá válik és ennek folytán tartós befolyást gyakorol a közösség tagjainak magatartására. A szerző különös szerepet tulajdonít az erkölcsi érzelmeknek. Vizsgálja és értékeli az egymás iránti felelősség kérdését.

A vizsgálódás és fejtegetés jelentős kérdése a gyermekközösségek gyermekvezetőinek és a pedagógusnak a szerepe. A szerző kísérletet tesz a gyermekvezető egyéniségek személyiség vonásainak elemzésére, és elég elmélyülten kutatja egy gyermekvezető személyes „varázsának”, hatásának pszichikus okait.

Helyesen és gyakorlatilag hasznosan méltatja és mutatja be a pedagógusnak az osztályközösség kialakításában végzendő munkáját. Ez a probléma nem csupán az e célra szánt fejezetben szerepel, hanem ismételt felbukkan, ahol erre lehetőség kínálkozott. Igen hasznos segítséget nyújtó olvasmány.

Dr. Zentai Károly

MAGYARORSZÁG GAZDASÁGI FÖLDRAJZA

Szerkesztette: dr. Radó Sándor

Hazánk néhány évtizeddel ezelőtt, gazdasági struktúráját tekintve, agrár-ipari ország volt. Nemzeti jövedelmében 1938-ban a me-

zőgazdaság 36%-al, az ipar pedig 35 %-al részesedett. Nem egészen két évtized alatt a felszabadult magyar nép az elmaradt agrár országból olyan országot épített, ahol a gazdasági életben a vezető szerepet az ipar vette át. 1961-ben pl. a nemzeti jövedelemnek 60,1%-át az ipar, 10,2%-át az építőipar és 20,4%-át a mezőgazdaság szolgáltatta. Tervgazdálkodásunk eredményeként új bányák, ipari üzemek, települések, csatornák, öntözőművek stb. kerültek az ország gazdasági térképére. Rövid idő alatt hatalmas területi és szerkezeti változások mentek végbe a magyar gazdasági életben. Ezzel a nagy társadalmi és gazdasági átalakulással együtt megváltozott az ország gazdaságföldrajzi helyzete is, hazánk része lett a szocialista világrendszernek.

Ezzel a hatalmas ütemű fejlődéssel, gyors átalakulással foglalkozik Magyarország gazdasági földrajza. Írói (dr. Bernát Tivadar, dr. Bora Gyula, dr. Gyenes Lajos, Kálász Lajos, dr. Kollarik Amália, Matejka Március és Zalai Györgyné) az ország gazdasági rendjében, szerkezetében, a termelési módban és a termelési viszonyokban végbement változások földrajzi vonatkozásait dolgozták fel. Különösen nagy súlyt fektettek a szocialista országok gazdasági együttműködéséből származó előnyök vizsgálatára.

Magyarország gazdasági földrajza az ország gazdaságföldrajzi szintézisét adja. Anyagát tudományos igénnyel állították össze, de ugyanakkor a könyv írói a közérthetőségre, a könnyed, olvasható stílusra is törekedtek. Szerkezete, a különböző fejezetek (pl. földrajzi helyzet, természeti viszonyok, népesség, településhálózat, ipar, mezőgazdaság, közlekedés stb.) és az egyes anyagrészek tagolása megkönnyíti az anyag áttekintését és a könyv használatát. Külön fejezet tárgyalja Magyarország hipotérikus gazdasági körzeteit (Központi Iparvidék, Északi Iparvidék, Felső-Tiszavidék, Délkelet-Alföld, Duna-Tisza köze, Kisalföld, Közép-dunántúli Iparvidék, Délkelet-Dunántúl és Délnyugat-Dunántúl). Magát a könyvet gazdag szemléltető anyag és Magyarország színes gazdasági térképe teszi teljesebbé.

Radó Sándor professzor szerkesztésében megjelent könyv rajz, térkép és kép anyaga, továbbá a legújabb adatok az általános és középiskolai földrajztanításban is jól használhatóak. Tanulmányozását elsősorban a földrajzot tanító pedagógusoknak és a földrajz szakos tanárjelölteknek ajánljuk.

(Gondolat, Bp., 1963. 366 oldal.)

Frisnyák Sándor